

Pramen tryskající k dnešku

Když jsme pročítali barokní žďárská kázání (Medotekoucí sláva na hůře Libanu, Karmelitánské nakladatelství 1995), překvapilo nás, že konventní kostel Nanebevzetí Panny Marie a svatého Mikuláše byl nazýván „bazilikou“. Snad proto, že chrám je skutečně stavbou bazilikálního typu a svou architekturou se řadí mezi baziliky v technickém slova smyslu.

Před několika lety jsme stáli na počátku náročných oprav chrámu a v průběhu prací se vracela myšlenka požádat o jeho povýšení na baziliku minor.

Když nás v roce 2005 brněnský biskup Mons. Vojtěch Cikrle povzbudil, abychom podnikli další kroky v tomto úsilí a vše připravili, jiskra nadšení přeskočila na celou farnost. Kromě celkové architektonické a umělecké obnovy chrámu jsme se začali zabývat také dokončením liturgické reformy, která vyvrcholila zasvěcením nového kamenného oltáře.

Stále více jsme si uvědomovali zapomenuté souvislosti a objevovali význam tohoto posvátného místa. Pramen staré mariánské studnice je hluboký – sahá do dávné minulosti, ale díky Bohu nepřestal tryskat duchovní svěžestí ani dnes.

Velmi bychom si přáli, aby povýšení chrámu na *baziliku minor* bylo vyjádřením významu tohoto místa a povzbuzením nových generací pro život s Kristem a jeho církví.

Vladimír Vojtěch Záleský, farář

Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Mikuláše, Žďár nad Sázavou 2

Pořad bohoslužeb

Nedělní mše svatá: 9:05
Pondělí, středa a pátek: 17:15

Přehled poutí

Nejbližší neděle k 16. květnu Svatého Jana Nepomuckého

Pouť na Zelené hoře

Nejbližší neděle k 15. srpnu Nanebevzetí Panny Marie

Hlavní poutní slavnost

Poslední prázdninová sobota

Diecézní pouť rodin

Pravidelné setkávání rodin brněnské diecéze

Plnomocné odpustky je zde možné získat v tyto dny:

22. února	Stolce svatého Petra
30. května	Sv. Zdislavy
29. června	Sv. Petra a Pavla
11. července	Sv. Benedikta
15. srpna	Nanebevzetí Panny Marie
6. prosince	Sv. Mikuláše a v den Diecézní poutě rodin.

Průvodcovská služba – ITC Žďas

Květen – září, denně mimo pondělí:

9:00 – 17:00

Expozice „Barokní umění ze sbírek Národní galerie v Praze“ otevřena celoročně.

www.zamekzdar.cz

Farnost Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše

Klášter 2, 591 02 Žďár nad Sázavou

www.zdarskefarnosti.cz

Konventní kostel Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše byl od svého založení základní součástí areálu cisterciáckého kláštera, který počíná vznikat po roce 1250 z přičinění předního moravského velmože *Přibyslava z Křižanova*. Ranou historii kláštera zachytil ve veršované **Kronice žďárské** cisterciácký mnich *Jindřich Řezbář*. Latinská kronika je dnes považována za jedno z předních děl českého středověkého písemnictví.

Dějinná a politická situace svedla na pomězi Čech a Moravy zájmy tří významných osobností našich středověkých dějin. Jejich vzájemné prolnutí se stalo námětem **mozaikového cyklu zakladatelských rodů (1)**, jehož autorem je přední osobnost současného českého moderního umění, akademický malíř *Jaroslav Šerých*. Dílo umístěné v severní lodi nás seznamuje s rodinou pana *Přibyslava z Křižanova*, jehož tři dcery se provdaly za vlivné muže své doby. *Boček ze Zbraslavi*, manžel *Eufemie*, převzal Přibyslavovo dílo a dokončil založení kláštera. Péče o klášter se po *Bočkově* smrti ujal jeho švagr *Smil z Lichtenburka*, manžel dcery *Elišky*. Nejstarší dcera *Zdislava* odešla za panem *Havlem z Lemberka* do vzdáleného Podještědí, kde záhy zemřela. Pro obětavou péči o chudé a nemocné si ji dodnes připomínáme jako českou světicí.

Stopa mateřských klášterů nás vede přes jihočeský Pomuk a německý Ebrach až do francouzského Morimundu. Cisterciáci, vedení osobností *sv. Bernarda* a směřující k obnově mnišské sebekázně, si pro stavbu svých klášterů záměrně volili těžce přístupná a nehostinná místa, v nichž

se těžkou prací a modlitbou chtěli přiblížit Bohu. Hraniční les mezi Čechami a Moravou se stal příhodným místem pro kolonizaci a založení nové fundace. **Nástěnná malba v severní křesťní kapli (2)** připomíná dějinnou událost z roku 1462. Z rozhodnutí papeže *Pia II.* mohli od této chvíle žďárští opati užívat opatské pontifikálie.

Samotný klášter byl založen na životodárném vodním prameni, a proto se nazýval *Fons*

Beatae Mariae Virginis, Pramen Panny Marie. **Studniční kaple (3)** bývala součástí křížové chodby a pozůstatky zdi rajského dvora dodnes připomínají období rozkvětu i úpadku tohoto místa.

Pro klášter významnou a vzácnou sochu **Studniční Panny Marie (4)** lze spatřit na bočním oltáři v jižní lodi. Toto rané gotické dílo do kláštera přinesli pomučí mniši, prchající před husitským běsněním. Podle legendy se k soše pojí zázračné uzdravení opata *Vejmlyvy*.

V době po r. 1705, kdy *Václav Vejmlyva* stannul v čele řeholní komunity, nastává architektonické a umělecké vzepětí vzkvétajícího kláštera. Živoucí připomínkou vrcholného období svěbytného žďárského baroka je **oltář Nanebevzetí Panny Marie (5)**, jehož architekto-

nickou koncepcí vypracoval *Jan Blažej Santini-Aichl*. Dominantu oltáře tvoří dvojobraz Nanebevzetí Panny Marie, jehož autorem je slezský malíř *Michael Leopold Willmann*. Sochařská výzdoba vzešla z klášterní dílny talentovaného Tyrolana *Řehoře Thenyho*.

Tento výjimečný sochař je rovněž autorem **oltáře v jižní kapli Zvěstování Panny Marie (6)**. V bytostně komorním díle umělec zachytil okamžik zázračné události: archanděl

Gabriel zvěstuje Panně Marii, že počne a porodí syna. Světlo dopadá na Mariinu tvář plnou vroucího očekávání a pokojná atmosféra této mystické chvíle vybízí návštěvníka ke krátkému zastavení.

Dokonalým příkladem Santiniho tvůrčí invence je vestavba **hudebních tribun (7)** a dominantních varhanních empor v příčné lodi kostela. Vzácný hudební nástroj pochází z dílny brněnského varhanáře *Jana Davida Siebera*.

Novodobou dominantu centrálního prostoru baziliky tvoří **oltář svatě Zdislavy (8)**, znázorňující duchovní pramen tryskající z historie kláštera k dnešku. Je dílem moravského umělce *Milivoje Husáka* a nese ostatky *svatě Zdislavy*. Ta se tak symbolicky po staletích vrací ke své rodině – matce, sestřám a švagrům, jejichž ostatky jsou zde uloženy.

V současnosti je kostel centrem života farnosti i cílem poutníků. Brněnský biskup *Mons. Vojtěch Cikrle* sem každoročně zve rodiny na Diecézní pouť. Koná se zde i celá řada dalších duchovních, kulturních a společenských událostí. V roce 2009 udělil Svatý stolec kostelu titul **bazilika minor**. Stal se tak v pořadí patnáctou bazilikou v České republice. Turisté i poutníci zde hledají a nacházejí krásu umění a architektury i duchovní občerstvení a inspiraci.